

Minister Klimatu i Środowiska

DSA-WKS.050.1.2024.JK
3235613.13001530.10484492
Warszawa, 31-07-2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 3153 pana posła Daniela Milewskiego w sprawie podejścia systemowego do zarządzania zasobami naturalnymi: K10INT3153.

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do ww. interpelacji przekazuję poniżej odpowiedź na pytania przekazane przez pana posła.

1. Jakie konkretne kroki podejmuje rząd, aby wdrożyć podejście systemowe do zarządzania zasobami naturalnymi, zarówno odnawialnymi, jak i nieodnawialnymi?

Jednym z priorytetów, na których obecnie koncentruje się rząd, jest ochrona i odbudowa ekosystemu rzeki Odry, w szczególności w kontekście występowania „złotej algi”. Podejmowane są działania doraźne (monitoring interwencyjny, rozbudowa monitoringu automatycznego do 30 punktów w 2024 r., zarządzanie przepływami wody, ochrona ryb w starorzeczach i kanałach). Przygotowywane są również rozwiązania systemowe, w tym legislacyjne, mające na celu ograniczenie zasolenia wód Odry, renaturyzację rzeki i odbudowę jej ekosystemów zniszczonych katastrofą z 2022r.

Ministerstwo Klimatu i Środowiska prowadzi również prace nad utworzeniem nowego parku narodowego w dolinie dolnej Odry. Umożliwi to systemowe podejście do ochrony unikalnych walorów przyrodniczych tego regionu (w szczególności starorzeczka, szuwarów, łąk zalewowych, muraw kserotermicznych, lasów łęgowych zamieszkiwanych przez liczne zwierzęta, zwłaszcza ptaki), jednocześnie przynosząc korzyści społecznościom lokalnym. W tym celu powołano interdyscyplinarny zespół ds. opracowania założeń utworzenia parku narodowego w dolinie dolnej Odry.

Rząd podjął także prace legislacyjne, mające na celu lepsze zarządzanie zasobami przyrodniczymi w miastach. Na obszarach zurbanizowanych istnieją cenne zasoby naturalne i wartościowe siedliska przyrodnicze, mimo iż są to tereny najbardziej przekształcone przez człowieka. Miasta zmagają się też ze specyficznymi problemami klimatycznymi i środowiskowymi. W *projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (UC33)*, który jest obecnie w trakcie uzgodnień i konsultacji, przewidziano m.in. wprowadzenie obowiązku przygotowania planów adaptacji do zmian klimatu w miastach pow. 20 tys. mieszkańców. Opracowanie i wdrażanie planów adaptacji będzie stanowiło zintegrowane i systemowe podejście do zarządzania ryzykami

klimatycznymi na poziomie lokalnym, z uwzględnieniem ochrony bioróżnorodności, zieleni i zasobów wodnych.

2. Jak ministerstwo planuje koordynować politykę zarządzania różnymi zasobami naturalnymi, aby uwzględniać ich wzajemne powiązania i wpływy na siebie?

MKiŚ w ramach swoich kompetencji podejmuje szereg działań o charakterze zarządczym i koordynacyjnym.

Między innymi, MKiŚ podjęło pracę nad zwiększeniem ochrony zieleni. Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 6 czerwca 2024 r. został powołany zespół, który opracuje założenia aktów prawnych wzmacniających ochronę drzew i krzewów, w tym rozporządzenia wykonawczego do art. 87a ust. 7 ustawy o ochronie przyrody. W jego skład wchodzi nie tylko pracownicy resortu, ale też przedstawiciele organizacji społecznych i zawodowych, uczelni i miast.

Funkcjonowanie tego zespołu jest wspomagane przez grupę roboczą Adaptacja do zmian klimatu, powołaną w ramach projektu *Partnerstwo: Środowisko dla rozwoju*. Celem projektu jest stworzenie platformy współpracy oraz wymiany wiedzy pomiędzy podmiotami, które odpowiadają za zarządzanie ochroną środowiska w Polsce oraz instytucjami zaangażowanymi we wdrażanie funduszy europejskich. Jego tematyka dotyczy w szczególności ochrony powietrza, poprawy efektywności energetycznej, adaptacji do zmian klimatu i ochrony przyrody oraz zachowania różnorodności biologicznej. Równocześnie projekt daje możliwość koordynacji polityki środowiskowo-klimatycznej, która jest wdrażana przez różne instytucje na poszczególnych poziomach systemu zarządzania rozwojem kraju (centralnym, regionalnym i lokalnym).

Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z 10 kwietnia 2024 r., powołano też Radę Gospodarowania Zasobami Ziemi, będącą organem pomocniczym ministra właściwego do spraw środowiska. Decyzja o utworzeniu Rady wynikała z potrzeby współpracy z ekspertami z branży geologicznej i górniczej reprezentujących różne środowiska naukowe oraz przedsiębiorców w celu opracowania długookresowej strategii gospodarowania zasobami mineralnymi, w tym rozwoju geologii i gospodarowania wnętrzem Ziemi w Polsce wraz z wypracowaniem odpowiednich zmian prawnych w tym zakresie.

3. Jakie działania podejmuje rząd w celu zrozumienia i monitorowania wzajemnych zależności między zasobami, takimi jak woda, surowce kopalne i surowce mineralne?

W tym kontekście dobrym przykładem jest holistyczne podejście rządu do ochrony ekosystemu rzeki Odry.

Katastrofa ekologiczna, która miała miejsce w 2022 roku na rzece Odrze, jest zjawiskiem ilustrującym wzajemne zależności między zasobami wodnymi, a wydobyciem surowców kopalnych. Wysokie zasolenie wód Odry, wynikające z działalności zakładów wydobywczych, jak również niski stan wody w rzece, sprzyjały rozwojowi "złotej algi". Toksyny produkowane przez tę algę mogą być śmiertelne dla ryb i innych organizmów wodnych posiadających skrzel. W celu pogodzenia wydobycia surowców kopalnych z ilością i jakością zasobów wodnych, a tym samym zapobiegania powtórzeniu się katastrofy ekologicznej z 2022 roku, podejmowane są zarówno działania doraźne (zarządzanie kryzysowe), jak i systemowe.

W odniesieniu do środków kryzysowych uprzejmie informuję, że od dnia 5 marca 2024 r., co tydzień odbywały się spotkania Zespołu Zarządzania Kryzysowego Ministra Klimatu i

Środowiska (ZZK MKiŚ). Zespół na bieżąco opracowywał rekomendacje oraz wnioski w obszarze zapobiegania, a także przeciwdziałania powstałym zagrożeniom. Natomiast od dnia 19 czerwca br., w związku ze wzrostem zagrożenia wynikającego z obecności „złotej algi” w rzece Odrze, spotkania ZZK MKiŚ zostały zastąpione cotygodniowymi spotkaniami Międzyresortowego Zespołu do spraw Przeciwdziałania Sytuacjom Kryzysowym i Zagrożeniom Środowiskowym na Rzece Odrze (Międzyresortowy Zespół ds. Odry) wraz z Wojewódzkimi Centrami Zarządzania Kryzowego województwa zachodniopomorskiego, lubuskiego, dolnośląskiego, opolskiego oraz śląskiego. Na spotkaniach, Międzyresortowy Zespół ds. Odry opracowuje rekomendacje w celu ochrony ekosystemu rzeki Odry i monitoruje wdrażanie tych zaleceń przez właściwe instytucje.

Głównym narzędziem do monitorowania dynamiki rozwoju „złotej algi” jest monitoring interwencyjny przeprowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska (GIOŚ). Pozwala on śledzić dynamikę wzrostu „złotej algi” w m.in. w Kanale Gliwickim oraz na rzece Odrze. Rezultatem monitoringu interwencyjnego jest analiza stopnia zagrożenia (stopień ostrzegawczy oraz I, II i III stopień zagrożenia), która jest udostępniana do publicznej wiadomości na stronie gov.pl/web/odra/analiza-stopnia-zagrozenia. W chwili obecnej monitoring interwencyjny obejmuje 13 stałych punktów.

Równocześnie realizowane są działania systemowe mające na celu ograniczenie podwyższonego zasolenia wód. Ministerstwo Infrastruktury pracuje nad nowelizacją tzw. specustawy odrzańskiej (projekt ustawy o zmianie ustawy o rewitalizacji rzeki Odry oraz niektórych innych ustaw, UD96). Ministerstwo Aktywów Państwowych oraz Ministerstwo Przemysłu opracowują plan inwestycyjny dla sektora górniczego, którego celem będzie ograniczenie zrzutów wód dołowych do Odry i innych rzek. MKiŚ prowadzi działania zmierzające do zintegrowania i usprawnienia monitoringu wód powierzchniowych. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki wodnej w raz z funduszami wojewódzkimi pracuje nad programem finansowym, który będzie wspierał projekty zwiększające bezpieczeństwo ekosystemu Odry.

4. W jaki sposób ministerstwo zamierza zabezpieczyć podaż kluczowych zasobów naturalnych w przyszłości, biorąc pod uwagę ich wzajemne powiązania?

Obecnie trwają prace nad aktualizacją przyjętej w 2022 roku *Polityki Surowcowej Państwa*, której ważnym elementem będzie m.in. implementacja rozporządzenia Parlamentu Europejskiego oraz Rady UE w sprawie ustanowienia ram na potrzeby zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych dostaw surowców krytycznych (tzw. rozporządzenia UE dot. surowców krytycznych – Critical Raw Materials Act CRMA).

W celu zabezpieczenia leśnych zasobów przyrodniczych, trwają obecnie prace nad przygotowaniem Narodowego Programu Leśnego. Program ten określi w sposób kompleksowy długookresową wizję, kluczowe funkcje, jak również kierunki transformacji modelu polskiego leśnictwa. Celem działań będzie dostosowanie polskiego leśnictwa do aktualnych i przyszłych wyzwań gospodarczych i klimatycznych, jak również zmieniających oczekiwań społeczeństwa w stosunku do lasów i pełniących przez nie funkcji.

Trwają również konsultacje zaktualizowanej listy obszarów objętych moratorium na pozyskanie drewna. Lasy Państwowe wprowadzają także nowe rozwiązania w zakresie hodowli i zarządzania lasu, obejmujące ograniczenia stosowania rębni i cięć zupełnych.

Duże znaczenie będzie miała ochrona i zachowanie zasobów przyrodniczych i bioróżnorodności. W tym kontekście warto wspomnieć o Krajowym Planie Odbudowy Zasobów Przyrodniczych, który zgodnie z wymogami przyjętego 17 czerwca br. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie odbudowy zasobów

przyrodniczych (Nature Restoration Law) zostanie przygotowany i przedstawiony Komisji Europejskiej w ciągu 24 miesięcy od wejścia w życie ww. rozporządzenia. Plan ten będzie określał konkretne działania zmierzające do osiągnięcia głównego celu rozporządzenia. Celem tym jest przede wszystkim przyczynienie się do ciągłej, długoterminowej i trwałej odbudowy różnorodnej biologicznie i odpornej przyrody na obszarach lądowych i morskich UE poprzez odbudowę ekosystemów. Równie istotne jest przyczynienie się do osiągnięcia przez UE celów w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz wypełnienie międzynarodowych zobowiązań Unii.

W zakresie zabezpieczenia zasobów wodnych planowane są działania zwiększające odporność na zmiany klimatu, w tym wsparcie rozwoju retencji wodnej. Na działania w tym obszarze (m.in. rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury, renaturyzację przekształconych cieków wodnych i obszarów od wód zależnych, wspieranie małej retencji czy likwidację zasklepień lub uszczelnień gruntu) do 2027 roku zostanie przekazanych 7 mld złotych z programu Funduszy Europejskich na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS).

5. Jakie strategie wdraża rząd, aby minimalizować negatywne efekty wynikające z eksploatacji jednych zasobów na dostępność i jakość innych zasobów?

Kwestia zarządzania zasobami jest przedmiotem wielu dokumentów strategicznych.

Oprócz wspomnianej wyżej aktualizacji *Polityki Surowcowej Państwa* warto wskazać na przygotowywaną obecnie przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska *Strategię ochrony mokradeł w Polsce na lata 2024-2034*, wprowadzającą kierunek zarządzania nieodnawialnymi zasobami przyrody, jakimi są torf i woda.

Zagadnienie zarządzania zasobami, zarówno odnawialnymi, jak i nieodnawialnymi, wpisuje się także w aktualizowany obecnie *Krajowy Plan na rzecz Energii i Klimatu* oraz *Politykę energetyczną Polski do 2040 roku*. Istotnym obszarem w obu tych dokumentach jest odpowiednie wyważenie między potrzebami energetycznymi, a ochroną klimatu i zasobów środowiskowych.

6. Jak ministerstwo współpracuje z innymi resortami i instytucjami w celu zintegrowanego zarządzania zasobami naturalnymi?

Oprócz wspomnianych w odpowiedzi na pytanie 2: rady, zespołu i projektu „Partnerstwo”, w ramach których ministerstwo współpracuje ze środowiskami eksperckimi i społecznymi, warto wskazać na współpracę MKiŚ z interesariuszami w zakresie działań dotyczących transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym. GOZ ma kluczowe znaczenie w kontekście zintegrowanego podejścia do zarządzania zasobami, a głównymi podmiotami współpracującym z MKiŚ w tym obszarze są Ministerstwo Rozwoju i Technologii oraz przedsiębiorcy.

Jednym z celów GOZ jest ochrona zasobów naturalnych, m.in. poprzez prowadzenie właściwej i zrównoważonej gospodarki odpadami. Recykling i wtórne gospodarcze wykorzystanie odpadów ma kluczowe znaczenie, tak aby ograniczyć konieczność korzystania z nieodnawialnych zasobów naturalnych.

7. Jakie narzędzia analityczne i technologie wykorzystuje rząd do oceny wzajemnego wpływu różnych zasobów naturalnych w gospodarce?

Istotną rolę odgrywa tutaj monitoring, wspomniany w punktach 1 i 3. Ważne są także analizy instytutów badawczych, np. Instytutu Ochrony Środowiska czy Państwowego Instytutu Geologicznego. Ten ostatni pełni rolę państwowej służby geologicznej. Służba ta inicjuje,

koordynuje i wykonuje zadania, zmierzające do rozpoznania budowy geologicznej kraju, w tym prace o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej - w szczególności dla odnowienia bazy surowcowej kraju, ustalania zasobów złóż kopalin, a także dla ochrony środowiska.

8. Jak ministerstwo planuje edukować społeczeństwo i sektor prywatny na temat znaczenia podejścia systemowego do zarządzania zasobami naturalnymi?

Ministerstwo Klimatu i Środowiska realizuje ogólnopolskie kampanie informacyjno-edukacyjne w zakresie zrównoważonego korzystania z zasobów naturalnych, transformacji energetycznej i ochrony różnorodności biologicznej.

Celem realizowanych i planowanych działań jest:

- upowszechnianie wiedzy o związkach pomiędzy klimatem, środowiskiem, a rozwojem społeczno-gospodarczym, w tym zagadnieniami bezpośrednio wpływającymi na życie i zdrowie odbiorców;
- uświadamianie wpływu indywidualnych zachowań na stan środowiska i klimatu oraz zachęcanie do zaangażowania się w działania na rzecz ich ochrony;
- prezentowanie dobrych praktyk w zakresie zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, ochrony środowiska naturalnego i klimatu, a także łagodzenia skutków zmian klimatu i adaptacji do nich.

Trwają również prace nad przygotowaniem i przyjęciem przez Radę Ministrów Strategicznego Planu Działań w Zakresie Edukacji Ekologicznej. Plan będzie prezentował ramy wdrożeniowe z obszaru edukacji ekologicznej i klimatycznej. Działania edukacyjne realizowane będą w dialogu i we współpracy z interesariuszami, w tym m.in., instytucjami oświatowymi i naukowymi, instytucjami zarządzającymi obszarami cennymi przyrodniczo, mediami, organizacjami pozarządowymi, samorządami oraz lokalnymi społecznościami.

Działania edukacyjne realizują również parki narodowe (zajęcia dydaktyczne, pokazy filmów, warsztaty itp.), a także państwowa służba geologiczna, która realizuje działania o charakterze edukacyjnym, zmierzające do podniesienia świadomości społeczeństwa na temat znaczenia podejścia systemowego do zarządzania zasobami naturalnymi. Przekazywane treści pozwalają na zrozumienie zależności pomiędzy różnymi składowymi środowiska i procesami, które zachodzą. Celem tych działań jest podnoszenie świadomości społeczeństwa w zakresie znaczenia elementów abiotycznych środowiska przyrodniczego i georóżnorodności, a także zarządzania zasobami naturalnymi. Poszczególne działania (konferencje, podcasty, wystawy itp.) skierowane są do różnorodnych grup odbiorców: od szerokiej publiczności, przez naukowców czy przedsiębiorców, aż po pracowników administracji publicznej.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Urszula Zielińska
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ - podpisany cyfrowo/